

มอบ “ถุงยังชีพ” เป็นของขวัญให้ผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ เบิกจ่ายจากเงินงบประมาณได้หรือไม่ !?

โดย กลุ่มวิเคราะห์งานคดีปกครอง 3
สำนักส่งเสริมงานคดีปกครอง สำนักงานศาลปกครอง

“ฟ้าใหม่แล้วละนะน้อง สงกรานต์เราร้องทำนองเพลงโทน โน่นใจจะ โทนปะโทนโทน ทั้งโยกทั้งโยนเฝ้าชวนยั่วใจ ...” เชื่อว่างานประเพณีสงกรานต์ที่ผ่านมา เราคงจะได้ยินเสียงเพลงร่าเริงสงกรานต์ของสุนทราภรณ์ดังขึ้น เคล้าลอบบรรยากาศการรดน้ำดำหัวขอพรผู้สูงอายุ การก่อเจดีย์ทราย และการละเล่นของลูกเด็กเล็กแดง พร้อมกับใบหน้าเปื้อนยิ้มของทุกคนที่เห็นแล้วอดที่จะสุขใจไม่ได้จริง ๆ ครับ

วันสงกรานต์ ... นอกจากจะถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ไทยที่ชาวไทยได้ร่วมกันสืบสานและอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอันดีงามนี้ไว้ จนได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (Intangible Cultural Heritage of Humanity) จากองค์การยูเนสโกแล้ว ยังถือเป็น**วันผู้สูงอายุ**ที่ลูกหลานจะได้แสดงถึงความเคารพและกตัญญู รวมทั้งรดน้ำขอพรจากท่านเพื่อเป็นสิริมงคลในการเริ่มต้นปีใหม่ด้วย ซึ่งทุกภาคส่วนรวมทั้งท้องถิ่นท้องถิ่นต่างก็ร่วมกันจัดกิจกรรม เพื่อต้อนรับผู้คนที่ต่างเดินทางกลับบ้านให้ได้มีช่วงเวลาแห่งความรัก ความอบอุ่นและอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันกับครอบครัว นอกจากนี้ การจัดงานประเพณีสงกรานต์ยังทำให้การท่องเที่ยวคึกคัก เศรษฐกิจสะพัด สร้างเม็ดเงินได้อย่างมหาศาล ซึ่งปีนี้จัดขึ้นภายใต้แนวคิด **“สงกรานต์บ้านฉัน สีสันแบบไทย สุขไกลทั่วโลก”**

วันนี้ ... มีคดีน่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมวันสงกรานต์ของท้องถิ่นมาฝากครับ ซึ่งมีการอนุมัติเงินงบประมาณจัดซื้อถุงยังชีพเป็นของขวัญให้แก่ผู้สูงอายุ

 โดยมีประเด็นชวนคิดว่า การเบิกจ่ายเงินงบประมาณเป็นค่าจัดซื้อข้าวสารและอาหารแห้งเพื่อบริจาคเป็นถุงยังชีพให้ผู้สูงอายุตามโครงการสืบสานประเพณีสงกรานต์รดน้ำขอพรผู้สูงอายุจะถือเป็นการดำเนินการที่เหมาะสมและชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ?

ขอพาทุกท่านเข้าร่วมงานมหาสงกรานต์เพื่อไปหาคำตอบกันเลยครับ !

เหตุของคดีเกิดขึ้นเมื่อครั้ง ... ผู้ฟ้องคดีดำรงตำแหน่งปลัด อบต. แห่งหนึ่ง ซึ่งสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดได้เข้าตรวจสอบงบประมาณรายจ่ายของ อบต. และเห็นว่าโครงการสืบสานประเพณีสงกรานต์รดน้ำขอพรผู้สูงอายุ (2 ปีงบประมาณ) มีการอนุมัติเบิกจ่ายเงินงบประมาณเป็น**ค่าจัดซื้อข้าวสารและอาหารแห้ง**เพื่อบริจาคเป็น**ถุงยังชีพ**ให้ผู้สูงอายุ นั้น ไม่สอดคล้องกับลักษณะกิจกรรมวันสงกรานต์ ไม่เหมาะสม และเป็นการไม่ประหยัดงบประมาณ อันขัดกับหนังสือเวียนของกระทรวงมหาดไทย

นายก อบต. จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ฟ้องคดีมีหน้าที่กลั่นกรอง ตรวจสอบ และเสนอความเห็นตามลำดับสายงาน ได้ลงนามเห็นชอบและเสนอความเห็นให้นายก อบต. (ในขณะนั้น) อนุมัติโครงการ ทั้งที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าก่อนจัดทำโครงการ ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. ส่วนใหญ่ ได้ปรึกษาหารือกันและเห็นว่า การแจกถุงยังชีพน่าจะถูกต้องตามระเบียบ ซึ่งผู้ฟ้องคดีเองก็ได้หักท้วงด้วยวาจาต่อนายก อบต. ว่าไม่สามารถดำเนินการได้ พฤติการณ์ของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยจงใจทำผิดกฎหมาย เป็นเหตุให้ อบต. ได้รับความเสียหาย

นายก อบต. จึงมีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ อบต. (ในอัตราร้อยละ 20 ของความเสียหาย) ผู้ฟ้องคดียื่นอุทธรณ์ แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ได้วินิจฉัยยืนผู้ฟ้องคดีจึงยื่นฟ้อง อบต. นายก อบต. และผู้ว่าราชการจังหวัด (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 - ที่ 3 ตามลำดับ) **ต่อศาลปกครอง** เพื่อขอให้เพิกถอนคำสั่งให้ชดเชยเงิน และคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ ซึ่งคดีนี้**ศาลปกครองชั้นต้น**ได้วินิจฉัยว่าคำฟ้องในส่วนที่ขอให้เพิกถอนคำสั่งของนายก อบต. เป็นการยื่นคำฟ้องเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดี ศาลจึงไม่อาจรับคำฟ้องในส่วนนี้ไว้พิจารณาได้ และได้วินิจฉัยว่าผู้ฟ้องคดีกระทำละเมิดต่อ อบต. แต่ให้หักส่วนความรับผิดชอบโดยลดจำนวนเงินที่ต้องชดเชย

คดีจึงมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยตามอุทธรณ์ว่า ... คำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ของผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งต้องพิจารณาให้ได้ความก่อนว่าคำสั่งของนายก อบต. ที่เรียกให้ผู้ฟ้องคดีใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ อบต. ตามจำนวนที่กำหนด เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ?

คำวินิจฉัยชั้นรู้

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ อบต. โดยนายก อบต. กำหนดให้มีกิจกรรมมอบถุงยังชีพแก่ผู้สูงอายุในโครงการสืบสานประเพณีสงกรานต์รดน้ำขอพร นั้น มีความสอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรมงานประเพณีสงกรานต์ โดยที่ตามประเพณีปฏิบัติจะมีการจัดกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุและมอบของขวัญเป็นที่ระลึกเพื่อแสดงถึงความกตัญญู โดยข้าวนาสและอาหารแห้งที่นำมาจัดเป็นถุงยังชีพ แม้จะเรียกว่า “ถุงยังชีพ” แต่ก็ไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ที่จะมอบให้เป็นของขวัญแก่ผู้สูงอายุแต่อย่างใด อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้อุปโภคบริโภคภายในครอบครัวและเป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุและครอบครัวอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าว และถือเป็นการสงเคราะห์ผู้สูงอายุอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ อบต. ตามมาตรา 66 มาตรา 67 (5) (6) และ (8) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 และมาตรา 16 (10) และ (11) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

เมื่อ อบต. ได้เบิกจ่ายเงินตามงบประมาณที่ตั้งไว้ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสภา อบต. แล้ว โดยถุงยังชีพตามโครงการดังกล่าว ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 มีราคาเพียงถุงละ 270 บาท และประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 มีราคาเพียงถุงละ 297 บาท มอบให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมงานคนละ 1 ถุง ซึ่งถือเป็นราคาที่เหมาะสมแล้ว และในขณะนั้น อบต. มีเงินคงเหลือในคลังจำนวน 19,042,371.72 บาท จึงเป็นการเบิกค่าใช้จ่ายในการจัดงานตามงบประมาณที่ตั้งไว้ เท่าที่จำเป็น และประหยัด โดยคำนึงถึงฐานะการคลังของ อบต. ตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0313.4/ว 1347 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2541 เรื่อง ค่าใช้จ่ายในการจัดงานต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังนั้น อบต. ย่อมมีอำนาจจ่ายเงินงบประมาณเป็นค่าจัดซื้อข้าวนาสและอาหารแห้งเพื่อมอบเป็นถุงยังชีพให้ผู้สูงอายุตามโครงการดังกล่าวได้ตามข้อ 67 ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 รวมทั้งไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีลักษณะเป็นการประชาสัมพันธ์ผลงานส่วนบุคคลอันถือเป็นการกระทำโดยไม่สุจริต หรือมีการทุจริตในการจัดซื้อ กรณีจึงเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่เป็นการกระทำละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ฟ้องคดีจึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน คำสั่งของนายก อบต. และคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ของผู้ว่าราชการจังหวัดจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ศาลปกครองสูงสุดพิพากษา ให้เพิกถอนคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ของผู้ว่าราชการจังหวัดอันย่อมมีผลเป็นการเพิกถอนคำสั่งของนายก อบต. ด้วย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อผ. 327/2567)

บทสรุปข้ออ่าน

การเบิกจ่ายเงินงบประมาณเป็นค่าจัดซื้อข้าวนาสและอาหารแห้ง เพื่อนำมาจัดเป็นถุงยังชีพมอบให้ผู้สูงอายุเป็นของขวัญในประเพณีสงกรานต์ตามกรณีพิพาทนี้ ศาลท่านเห็นว่ายังอยู่ในขอบเขตและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดงานดังกล่าว และถือเป็นการสงเคราะห์ผู้สูงอายุอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ อบต. เมื่อการดำเนินการเป็นไปตามงบประมาณที่ตั้งไว้ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสภา อบต. แล้ว โดยถุงยังชีพมีราคาที่เหมาะสม และในขณะนั้นก็มีเงินคงเหลือในคลังเพียงพอ รวมทั้งไม่ปรากฏว่ามีการทุจริตหรือใช้งบประมาณเพื่อประชาสัมพันธ์ส่วนบุคคล ดังนั้น การเบิกจ่ายเงินงบประมาณตามโครงการดังกล่าวจึงชอบด้วยกฎหมาย ... ด้วยเหตุนี้

(ปริกษาคติปกครองได้ที่ “สายด่วนศาลปกครอง 1355”)